ՄԱՐԴ ԱՐԱՐԱԾԸ ԻՆՉՈՒ ԿՈՐՍՈՒԻ

ՎԵՐԱՄԱՐՄՆԱՑՈՒՄ

ՄԱՔՈՒՐ ԽՒՂՃ

ԹԻՒԱՅԻՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԴԻԿ՝ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՏԱՃԱՐ

ՈՐՈՆԵԼ ՉԱՍՏՈՒԱԾ ԲՈԼՈՐ
ՍԽԱԼ ՎԱՅՐԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՈՐՈՆՔ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՈՒՆԻՆ
ՔԱՐՈԶԵԼՈՒ

ՎԵՐԱՄԱՐՄՆԱՑՈՒՄ

Իրական կեանքի մէջ՝ բազմաթիւ են կանխահաս ծնունդներ, ձախողած ձեռնարկութիւններ և յայտնի ճշմարտութիւն ճանչցուած գիտական հետազօտութիւններ որոնք ոչ եւս են:

Հիւանդանոցներու և դարմանատուներու մէջ, հարիւր հազարներու կը հասնի թիւը վիժած երախաներու և այլանդակ ծնունդներու:

Դարաւոր անցեալի պատմագիտական դէպքերն ու դիւցազնական աշխարհակալութիւններ իրենց ոսկեայ կատարներէն գահավիժած ու կորսուած են, առ յաւէտ, ձախողութեան մատնելով իրենց Կեսարները. նոյն ձախողանքի նախասահմանութեան մատնեց, աստղագէտ Քափըրնիկոս, արեգակնային դրութեան կանխահաս գիտութիւնը, որ դարեր շարունակ ճանչցուած էր որպէս անայլայլ և յայտնի ճշմարտութիւն, համայն աշխարհի աստղագէտներու կողմէ:

Վաղ անցեալի բոլոր կրօնքները՝ գաղտնի խորհուրդներու վրայ հիմնուած հաւատալիքներ և հասարակութենէն ծածկուած արարողութիւններ և ծէսեր էին: Արեւելքի Յունական և Եգիպտական կրօնքներու թաքնագիտութիւնը ցարդ անծանօթ կը մնայ մերօրեայ հետազօտական մտքին, որովհետեւ սոյն հաւատալիքներու բուրմերն ու բահանաները, որոնք պահապաններն էին այդ հաւատքին, խստօրէն գաղտնի պահած էին իրենց կրօնքին թաքուն գիտութիւնը աշխարհական ոչ-անդամներէն:

Մարդկային թաքնագիտական խորհուրդներու հակընդդէմ, Պօղոս Առաքեալ կ՛արշալոյսէ աստուածային հոգեպարար սուրբ խորհուրդը համայն մարդկութեան, ըսելով.

> «Ահա ձեզի խորհուրդ մը կը յայտնեմ...»:--Ա Կորնթ. ԺԵ.51:
> «Այն խորհուրդին յայտնուելուն պէս՝ որ յաւիտենական
> ատեններէն ի վեր ծածկուած էր»--Հռոմ. ԺԶ.25

Ինչ որ հեթանոս բահանաներ գաղտի պահեցին, Յիսուսի Առաքեալները ճշմարտութեան և յաւիտենական կեանքի սպասաւորներ, բարձրաբարբառ քարոզեցին համայն աշխարհի: Յիսուսի առաքեալները, նման Արեւի այգալուսող շողերուն, զոհաբերեցին իրենք զիրենք որ համայն աշխարհ իմանայ, մէջն ըլլալով Արարատեան աշխարհը.

«Ես եմ Յարութիւնը և կեանքը» արձագանգող հոգեպարար խորհուրդ Աւետիսը Յիսուս Քրիստոսի:

Յիսուս Քրիստոսի յաղթական Յարութիւնը՝ Իր խորհրդապաշտ և լուսավառ ճառագայթող փայլատակումով յեղաշրջեց նախորդ վերամարմնացում (Սամսարա-ի և Քարմա-ի) մտայղացման վարկածներն ու կերտեց լոյս հաւատքի դարձակէտը իսկական ու ճշմարիտ յաւիտենական կեանքի:

Հոգեբանութիւնը կ՛ուսումնասիրէ մարդու ներաշխարհը, անոր ներքին անցուդարձերը, զգացումները և կարողութիւնները: Հոգեբանութիւնը, տարբեր դիտանկիւնով, աստղագիտութիւնն է մարդկային մտածումի անջրպետը և անոր աստղակայծ զգացումներն և շարժումները:

Երբ ծնունդներ կը վիժին, ձեռնարկութիւններ կը ձախողին ու

դարաւոր և աներեր աստղագիտական և ամրադաւան սկզբունքներ կը խորտակուին, ինչո՞ւ չհաւատալ որ հնարաւոր է յեղաշրջումը նաեւ կարգ մը հոգեբանական վարկածներու, որոնք կանխահաս և անհարազատ հաւատալիքներ են այնպէս՝ ինչպէս էր Պղատոնեան և Պիւթագորեան Նախա-Քափըրնիկոսեան աստղագիտութիւնը:

Արեւելեան աւանդութիւններու հաւատալիքը «վերամարմնացում», նման Յոյն-Հռոմէական հոգւո՛յ անմահութեան հաւատալիքին, անվնաս և մարդկային հոգեկան դրութիւնը նախապատրաստող գիտութիւն մը կրնայ կոչուիլ: Անդենականի մասին, կրնանք վարկածներ հիւսել, զգացումներ տածել ու թռիչք տալ մեր երեւակայութեան: Որպէս լայնախոհ և լայնասիրտ անձեր, կրնանք հիւրընկալել ոչ-մեզ նման մտածողները և նոյնիսկ ձեռնտու ըլլալ կանխահաս հաւատալիքի հետեւողներուն:

Ի՞նչու: Որովհետեւ:

Բոլոր այն անձերը որոնք անգէտ և անտեղեակ են իրե՛նց ազգային աւանդութիւններուն, մշակոյթին և արժէքներուն, շատ դիւրաւ կրնան իւրացնել և պարծենալ ուրի՛շ ազգի մը մշակութային արժէքներով ու հաւատալիքներով, նոյնիսկ ստորադասելով իրե՛նց ազգին արժէքաւոր հանգամանքները:

Որո՞նք են մերօրեայ «վերամարմնացումի» ջատագով բարոզիչները: Հեռատեսիլի Ծըրլի Մաքլիինի նման ճանաչողական տենչէ վարակուած անձեր: Որոնք կարծելով թէ նուաճած են արուեստի մարզը, կը ջանան նոյն ցնորքով ասպատակել նաեւ կրօնակա՛ն հաւատալիքի ասպարէզը: Ի՞նչ է արդեօք վերոյիշեալ փալփլող մունետիկներու Քրիստոնէական ենթահողը: Անոնք, որքա՞ն խոր ուսումնասիրած են իրենց մկրտութեան կրօնքն ու հաւատքը: Ի՞նչ եղած է իրենց Քրիստոնէական վեհ ու երկնառաք ճշմարտութեան փորձառկութիւնը:

Անձեր կան, որոնք կը վաճառեն իրենց խիղճը և սկզբունքը դրամի փոխարէն: Կան նաեւ մարդիկ, դժբախտաբար, որոնք կը վաճառեն իրենց հոգեւոր և դարաւոր աւանդութիւնները և հաւատքը ներկայի շլացուցիչ և հրապուրիչ փառքին համար:

Մարդկային աչքը կը շլանայ և կը մթագնի երբ խաւարէն լոյսի մտնէ: Հաւատացեալ Քրիստոնեայ անձ մը, որ անգէտ է և իմաստաւորեալ չէ՛ պապենական հաւատքով, իմացակա՛ն և հոգեւոր խաւարի մէջ կ՛ապրի: Այս անձին աչքերը կը շլանան Արեւելեան կրօնքի հաւատալիքներէն, որովհետեւ չէ ուսումնասիրած ի՛ր Յիսուսի լուսաճաճանչ և գոհարավառ և կենարար խօսքերը:

Ազգային կուսակցութիւններ կը դաստիարակեն ու կը դարբնեն նոր սերունդը իրենց ցեղայի՛ն արժանիքներով որպէսզի ազգը չ՛այլասերի: Ինչո՞ւ չի՛ դաստիարակել նաեւ մեր Հայ-Քրիստոնեայ բեկանեալ ժողովուրդը իր դարաւոր ու պանծալի Առաքելահաւատ աւանդութիւններով: Ամրապնդել զիրենք Յիսուսի պայծառակերպ լոյս հաւատքով, որպէսզի օտարամուտ լոյսեր չշլացնեն ու չհմայեն մանանեխածիլ հաւատքը Հայ հաւատացեալին:

Հաւատացեալներէն ոմանք, մանաւանդ Արեւմտեան երկիրներու մակերեսայի՛ն Քրիստոնեաները որոնց հաւատքը թատերական խնճոյքէ և ներկայացումէ անդին չ՛անցնիր, իրենց լայնախոհութեան և արդի

տարաշխարհային նորանշան հոսանքներէն բշուած, կը հաւատան կամ կը ջատագովեն վերամարմնացումի հաւատալիքը։

Վերամարմնացումի վարդապետութեան ընդհանրանալը Եւրոպական և Ամերիկեան ժողովուրդներուն մէջ, որ տեղի ունեցաւ համաշխարհային Երկրորդ Պատերազմէն յետոյ, դժուար չէ կռահել։

Եւրոպայի եղեռնէն ճողոպրած շփոթ և խռով միտքը ունէր բարոյական և այժմէական հարցումներ։

ա. Ի՞նչու աշխարհի մէջ կայ այսքան չարիք և ցաւ։

բ. Ի՞նչու անմեղներ կը տառապին, մինչ անօրէններ և անիրաւներ կը բարգաւաճին և կը յաջողին։

գ. Ի՞նչու այսքան անհաւասարութիւն մարդկային ընկերութեան մէջ, բանի կայ Աստուած։

Կարգ մը լուսաւորեալ ու որոնող միտքեր երբ հետազօտել սկսան բարոյական օրէնքներու համապատասխանող սոյն հարցերը, փոխանակ դիմելու իրենց դարաւոր հաւատքի՝ Քրիստոսի յաւերժաբոյր ճշմարտութիւններուն և լուսաճաճանչ իրականութիւններուն, շլացան Արեւելքէն ներխուժող մտացածին և անսովոր վարդապետական հաւատալիքներուն. Պէտք չէ մոռնալ նաեւ, թէ մարդ արարած յիմար տենչանքներ ունի հաւատալու նորութիւններու և նորանշան որեւէ բանի, ըլլան անոնք հաւատալիքի, զգեստաւորումի և սեռայնականութեան վերաբերող։

Անէացումի վարդապետութենէ թակարդուած և նուիրական փորձառութեան անհաղորդ հաւատացեալներ, «վերամարմնացում»ի շլացուցիչ պատրանքը որդեգրեցին ենթադրելով, որ այդ վարդապետական հաւատքին մէջ կրնան գտնել բացատրութիւնը իրենց ձախորդութեան և ներկայ կեանքին յուսախաբութիւններուն։

Որովհետեւ, վերամարմնացումի ջատագովներ կը հաւատան «կարմա»ի (Կենցաղավարական կեանքին՝ բարոյական պատճառ և հետեւանք օրէնքին։ «Քարմա»ի հաւատալիքը՝ Հնդկական փրկագործիչ ճամբաներէն մին է)։ Ինչ որ պատահի մարդ էակին այս կեանքի ընթացքին, բարի կամ չար, արդիւնքն է իր նախընթաց կեանքի ապրելակերպին։ Այլ խօսքով, մարդ պատասխանատու չէ իր ներկայ առաքինութեան կամ ցոփութեան։

Վերամարմնացումի վարդապետութիւնը՝ մարդը անպարտ կը կարգէ իր ներկայ սխալներէն և մեղանչումներէն, որովհետեւ ան ներկայիս կը բաղէ ինչ որ ցանած էր իր (թէեւ այժմ անգիտակից) նախորդ կեանքին շրջանին։ Չարը և Սատանան կամ Բարին ու Աստուած գոյութիւն չ՛ունին որպէս արտաքին միջամտութիւն՝ գործելու մարդ էակին ներկայ գոյութեան մէջ։ Մարդ՝ ի՛ր բարի կամ չար գործունէութեամբ, իր անցեալ կեանքի նախասահմանութեան զոհ նէ։ Իր ճակատագիրը որոշող իննութիւնը եղած է ա՛յն անձը որ ապրած էր որպէս իր անձնատրութիւնը, իր նախորդ կեանքին մէջ։ Վերամարմնացումի հաւատացողին համար, մահը վերջ մը չէ, այլ՝ սկզբնատրութիւնը տարբեր կեանքի մը, ըլլայ այդ բուսական, անասնական կամ մարդկային։

Սոյն վարդապետական հրապոյրն ու հմայքը կու գայ այն մխիթարական հաւատքէն, թէ ներկայ կեանքը միակն ու վերջնական առիթը չէ անձի մը փրկագործութեան, այլ՝ հազարաւոր առիթներ եւս ունի մարդ՝ ինքզինք բարելաւելու, ապաշխարելու և փրկուելու մինչեւ հասնի կատարելութեան և դադրի իր վերամարմնացումի անիւի շրջանը։

Աշխարհի վրայ ոեւէ մարդ սոսկալու չէ կորստէ որովհետեւ ամենավայրագ ճիւաղներն անգամ, յաւերժօրէն վերամարմնանալով, պիտի բարեշրջուին ու հասնին փրկութեան:

Կարժէ՛ հարցում մը ուղղել վերամարմնացումի ջատագովերուն:

Սեւեռե՛նք մեր երեւակայութեան աչքերը ետ՝ դէպի Երուսաղէմի Հռոմէական «արդարութեան» պալատը որ կառուցուած էր ցուրտ մարմարէ ու ո՛չ անհուն զգաստութենէ կամ ճշմարտութենէ: Հանրութեան կը ներկայացուին երկու յեղափոխականներ, մին վայրագ ազգայնամոլ Բարաբբան, որ իր ազգին ազատագրութեան համար ոճիր գործած է, իսկ միւսը Յիսուս Քրիստոս որ բարոզած է «սիրեցէք ձեր թշնամիները»:

Վերոյիշեալ երկու դատապարտեալներէն մին ազատ կ՛արձակուի, իսկ միւսը կը դատապարտուի խաչի մահուան:

Որպէս վերամարմնացումի վարկածին համակիր մը, իմ խիղճս և տրամաբանութիւնս արդեօք պիտի արտօնէ՞ և թոյլատրէ՞ զիս հաւատալու թէ Բարաբբան իր նախորդ կեանքի ընթացքին սուրբ մըն էր, և հիմայ կը ստանար իր արդար վարձատրութիւնը ազատուելով մահապարտութենէ պատիժէ:

Երկրորդ, ո՞ր Հայը՝ իր բազմադարեան հաւատքի բջիջներով ու հաղորդուելով Յիսուսի սուրբ Մարմնին և Արիւնին, պիտի կարենայ ըսել, կամ նոյնիսկ միտքէն անցնել, թէ Յիսուս Քրիստոս, Աստուծոյ Միածինը՝ Իր նախորդ կեանքին մէջ մեղաւոր մը ըլլալուն համար դատապարտուեցաւ խաչի դաժան մահուան:

Սիրելի Հայ Հաւատացեալներ, «վերամարմնացումի» վարկածը նորութիւն մը չէ Հայ Առաքելական Սուրբ Եկեղեցիին համար: Դարեր շարունակ Սուրբ Եկեղեցին հանդիպած է շլացուցիչ գաղափարներու որոնց փայլը միայն մակերեսային է: Անպարտելի Եկեղեցին՝ Իր հանդարտ գնացքին մէջ աներեր ու անսասան կը քալէ լուսաւորելով իր հաւատացեալ ժողովուրդը: Յիսուսի Եկեղեցիին Լուսաջահին դիմաց, բոլոր շողշողուն գաղափարներ կ՛անհետին: Եկեղեցին չի՛ պայքարիր թիւր ենթադրութեան անհիմ վարկածներուն դէմ, այլ ճշմարտութիւնը կը պատգամէ սիրով: Սխալի դէմ չի՛ մաքառիր ան, այլ մթագնող խաւարին մէջ մոմ մը կը վառէ:

Աստուածային սէր ողորմութիւնը կրնայ ներել ծիվաղ և արիւնարբու եղեռնագործներու, սակայն, Անոր արդարութիւնը, չ՛ապահովէր անոնց փրկութիւնը: Մարդ արարածը բնորոշող և զայն գազաններէ զատորոշող յատկութիւնը, անոր պատասխանատուութեան գիտակցութիւնն է: Այն անձը որ սոյն պատասխանատուութեան զգացումը ուրացած է իր կամայապաշտութեամբ ու եղեռնագործութեամբ, ի՛նք ուրացած կ՛ըլլայ նաեւ իր յաւիտենականութիւնը:

Անյիշողութիւն ինքնաճանաչման մոռացում կամ ինքնագիտակցութեան մոռայլութիւնը և անոր մշտաշրջան վերամարմնացումը չէ՛ որ կեանքը կը կենսաւորէ, կը խանդավառէ և իմաստ կու տայ ստեղծագործող հոգիին, այլ՝ այս կեանքի անկրկնելիութիւնն է այդ:

Հանճարեղ անձ մը եթէ նախընթաց ունեցած է այս երկրի վրայ ու յաւերժօրէն պիտի կրկնէ նոյն կեանքը մինչեւ կատարելութիւն, ինչո՞ւ ջանք պիտի ընէ բարելաւելու իր կեանքը ծոմապահութեամբ, ապաշխարանքով և հոգեւոր կարգապահութեամբ: Ի՞նչու հիմնել հոգեւոր

հիմնարկութիւններ և դաստիարակչական դարբնոցներ: Ի՞նչու սորվեցնել ազգային և մշակութային աւանդութիւններ ու նկարագիրներ, երբ անորոշ և անստոգ է ենթակային՝ թէ իր յաջորդ վերամարմնացումը ո՞ր մշակոյթին կամ քաղաքակրթութեան մէջ տեղի պիտի ունենայ:

Երկրորդ հարցումը վերամարնացումի ջատագովներուն:

Ի՞նչու մեղմնալ ցաւատանչ աշխարհի տառապեալ մարդկութեան հիւնադներուն, հաշմանդամներուն կամ բնական աղէտներու ենթարկտողներուն: Ինչպէս երկրաշարժի աղէտեալներուն կամ Ափրիկէի սովամահներուն: Չէ՞ որ ներկայի բոլոր տառապողներն ու ցաւատանջները հնձողներն են իրենց (նախորդ կեանքին) գործած մահասարսուռ ոճիրներուն: Ի՞նչու հետաքրքրուիլ և կարեկցիլ անգութ, վայրագ և բիրտ մարդասպաններուն: Ինչո՞ւ ըլլալ «Բարի Սամարացի»:

Ո՞ւր կը մնայ Յիսուսի ծիածանի նման արշալոյսող և հոգեպարար խօսքը,

«Եկէ՛ք, իմ Հօրս օրհնեալները, ժառանգեցէ՛ք արքայութիւնը որ ձեզի համար պատրաստուած է աշխարհի զկիզբէն: Վասնզի անօթեցայ և ինձի ուտելիք տուիք...ջուր տուիք,... ներս առիք,...հագուեցուցիք,...այցելութեան եկաք: Ճշմարիտ կ՛ըսեմ ձեզի, որովհետեւ այս ամէնը փոքրիկ եղբայրներէս մէկուն ըրիք՝ Ինձի ըրիք» --Մատթ. Ի.Ե.34-40:

Յիսուս ոչ թէ անկարեկիցներուն ուրիշ առիթներ կը պարգեւէ, այլ՝ զիրենք կ՛անջատէ յաւիտենական կեանքի շնորհէն: Յիսուս Քրիստոս երբեք յիշատակութիւնը չ՛ըներ մարդ-արարածի մը նախորդ կեանքը կամ կամ վերամարմնացումի յուսալի առիթը, ուր մարդ պիտի փորձէ վերապրիլ իր կեանքը կամ ջանայ ապաշխարել:

Երրորդ, Ի՞նչ օգուտ է հաւատալ վերամարմնացումի վարդապետութեան, երբ ես բացարձակ անկարող եմ վերյիշել իմ նախընթաց կեանքս և ինքնութիւնս, ազգութիւնս, մշակոյթս, լեզուս և սիրելիներս:

Միթէ անյիշողութիւնը առաւելութիւն և առաքինութի՞ւն սեպելու ենք թէ դժբախտութիւն և հիւանդագին ցնորք:

Մարդկային ամենաթանկագին ինչը՝ իր ինքնութե՛ն գիտակցութիւնն է, յիշողութի՛ւնը իր անձին և իր շրջակայքին: Անջատէ մարդ էակը այս առանձնաշնորհէն, ու ան կը վերածուի ոչ միայն անասունի, այլ աւելի ստորադաս գոյութեան, նոյնիսկ բուսական գոյութենէ ալ ցած:

Երբ հնչէ Սուրբ Էջմիածնայ «անլռելի զանգակատան» ղօղանջը՝ անոր արձագանքն է.

«Յիսուս Քրիստոս Յարեա՛ւ ի մեռելոց»:

Ոչ թէ շփոթեցուցիչ անյիշելիութիւն և մշտնջենական վերամարմնացում: Բարձրաբարբառ Մեռելոց Յարութիւնն է որ աւետեց մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս: Մենք կը ձայնակցինք անցեալ դարերու սուրբերուն հետ ու կ՛որոտանք թնդացնելով անջրպետը.

«Օրհնեալ է Յարութիւնը Յիսուս Քրիստոսի»:

Մայիս 8, 1990
Թորոնթօ

ՄԱՔՈՒՐ ԽԻՂՃ

Ա.Թագ.ԻԴ.1-23,Սաղմոս 18
Մարկ. Բ.1-12, Ա. Կորն. Ժ.23-ԺԱ.1

1. «Ահա Տիրոջը բեզի ըսած օրը ասիկա է թէ բու թշնամիդ բու ձեռիդ պիտի մատնեմ»--5:

ա. Ինչպէ՞ս գիտնալ Տիրոջը օրը:

2. Սաղմոս 18

«Ողորմածին հետ ողորմած կ՛ըլլաս, Կատարեալ մարդուն հետ կատարեալ կ՛ըլլաս. Մաբուրին հետ մաբուր կ՛ըլլաս, ու ծուռին հետ կը ծռիս»--25-26:

ա. Առանց Յիսուս Քրիստոսի աստուածայայտնութեան, անկարելի է որ մարդիկ կարենային ճանչնալ Աստուած Ճշմարիտը:

բ. Առանց Յիսուսի մարդիկ շփոթած ու կորսուած ոչխարներու կը նմանին:

գ. «Օրէնքը Մովսէսի միջոցով, իսկ շնորհն ու ճշմարտութիւնը Յիսուս Քրիստոսի միջոցով եղան»--Յով. Ա.17:

դ. Երբ Յակոբոս և Յովհաննէս, տեսան թէ Սամարացիները չնդունեցին զիրենք, ըսին Յիսուսի.
«Կ՛ուզե՞ս որ ըսենք, և երկինքէն կրակ իջնէ ու բնաջնչէ զանոնք»:
Յիսուս ըսաւ.
«Չէք գիտեր թէ ինչ հոգիէ էք դուք. վասնզի մարդու Որդին չեկաւ մարդոց հոգիները կորստեան մատնելու, այլ՝ փրկելու»:--Ղուկ. Թ.54:

3. Մարկոս Բ.1-12:

Յիսուս ըսաւ.
«Ես եմ Ճշմարտութիւնը, Ճամբան և Կեանքը»--Յով.ԺԴ.6:

ա.«Ես եկած եմ աշխարհ, որպէսզի վկայեմ Ճշմարտութեան» --Յով. ԺԸ.37:

բ. «Ամէն մարդ որ Ճշմարտութենէ է, կը լսէ իմ ձայնս»--ԺԸ.37:

գ. «Որդեա՛կ, բու մեղքերդ ներուած են բեզի»--Մարկ. Բ.5:

դ. Միթէ Յիսուս գայթակղեցուցա՞ծ եղաւ Դպիրներն ու Փարիսեցիները:

4. Ա Կորնթացիս Ժ.23-ԺԱ.1:

«Նոյն հոգեւոր ըմպելին խմեցին, որովհետեւ կը խմէին այն հոգեւոր վէմէն, որ կ՛երթար անոնց հետ և այդ վէմը՝ ինք Քրիստոս էր»--Թուոց Ի.8-11:

ա. Պօղոս կը հետեւի ռաբբիական մեկնութեան մը, որուն համաձայն յիշուած ժայռը Իսրայէլի ժողովուրդին հետ կը տեղափոխուէր անապատին մէջ իրենց թափառումներու ընթացքին:

բ. «Ձեր վրայ ուրիշ ոչ մէկ փորձութիւն եկած է բացի մարդոցմէ եկածէն»--13

Սեպտեմբեր 5, 2001

ԹԻՒԱՅԻՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ

Դատ. 7, Սաղմոս 3,
Մարկ. Ջ.30-40,
Եփես. Ջ.10-24:

1. «Տէրը ըսաւ Գեդէօնի, բեզի հետ եղող ժողովուրդը շատ է. չեմ ուզեր Մադիամը անոնց ձեռքը տալ, չըլլայ որ Իսրայէլ Ինծի դէմ պարծենայ ու ըսէ թէ ի՛ր ձեռքը զինծ ազատեց»--2:

ա. Մարդոց յաջողութիւնն ու հարստութիւնը յաճախ որոգայթ կ՛ըլլայ անոնց անկումին:

2. «Մադիամ և Ամաղէկ ու բոլոր Արեւելցիները մարախներու պէս բազմութեամբ հովիտին մէջ պառկեր էին, և անոնց ուղտերը անթիւ էին, ու ծովուն եզերքը եղող աւազին չափ շատ էին:»--12:

ա. Պատերազմի ընթացքին միշտ թշնամի բանակը կը մեծցնեն ու իրենց զօրքը կը փոքրացնեն:

ՍԱՂՄՈՍ Գ.

3. Սուրբ Աւետարաններուն մէջ Յիսուս Քրիստոս երբեմ Իրեն հաւատացողները պաշտպանելու մաղթանք չկատարեր, այլ կը պատուիրէ անոնց որ փախչին բոլոր այն բաղաքներէն ուր Իր աշակերտները պիտի հալածուին:

ա. «Բոլոր անոնք՝ որ կ՛ուզեն աստուածպաշտութեամբ ապրիլ ի Յիսուս Քրիստոս, հալածանքներու մէջ պիտի ըլլան»--Բ. Տիմոթ. Գ.12:

բ. «Երանի՜ անոնց, որ կը հալածուին արդարութեան համար, որովհետեւ անո՜նցն է երկինքի արքայութիւնը»--Մատթ. Ե.10:

գ. «Այնուհետեւ Յիսուս սկսաւ յստակօրէն յայտնել աշակերտներուն, թէ պէտք է որ Ինք Երուսաղէմ երթայ, շատ չարչարանքներ կրէ բահանայապետներէն, դպիրներէն, ժողովուրդի ծերերէն և սպաննուի ու երրորդ օրը յարութիւն առնէ»--Մատթ. ԺՋ.21:

դ. «Ոչ ոք Նոր գինին (Սուրբ Աւետարաններու Խօսքերը) Հին տիկերու (Հին Կտակարանի) մէջ կը լեցնէ)»--Մարկ. Բ. 22:

ՄԱՐԿՈՍ Ջ.30-44:

4. «Առաքեալները վերադարձան Յիսուսի մօտ և անոր պատմեցին այն բոլորը ինչ որ կատաեցին և սորվեցուցին:
Յիսուս ըսաւ անոնց.

"Եկէ՛ք երթանք ամայի տեղ մը, ուր առանձին կրնանք ըլլալ և հոն բիչ մը կը հանգչինք" որովհետեւ ժողովուրդէն շատերուն երթալ-գալուն պատճառով ուտելու իսկ առիթ չէին ունեցած»:
--Մարկոս Ջ.30-32:

ա. Յիսուսի աշակերտիլ, կը նշանակէ բարոզիչ և ուսուցողը ըլլալ:

5. Յիսուս տեսաւ ու գթաց անոնց (ժողովուրդին) վրայ, որովհետեւ անոնք նման էին ոչխարներու, որ հովիւ չունին. և սկսաւ շատ բան ուսուցանել անոնց» --Մարկ. Ջ.34:

ա. Յիսուս և Իր Աւետարանները Ճշմարտութիւն ըլլալնուն համար, եկեղեցին պարտաւոր է դառնալ ուսումնարան ու ոչ միայն ծիսակատարան:

6. Աշակերտները, մօտենալով Յիսուսի կ՛ըսեն. «Այս տեղը ամայի է. բանի դեռ օրը վերջացած չէ, արձակէ՛ այս ժողովուրդը, որպէսզի երթան շրջակայքի ագարակներն ու գիւղերը և իրենց համար ուտելիք գտնեն որովհետեւ այստեղ ուտելու բան չունին»:
Յիսուս պատասխանեց անոնց ու ըսաւ.

«Դո՛ւք անոնց ուտելիք տուէք»--Ջ.37:

ա. Կղերականի մը գործը միայն հոգեւո՞ր պարտականութիւն է, թէ նաեւ անոր մարմնականին ալ պատասխանատու է:

ԵՓԵՍԱՑԻՍ Ջ.10-24:

7. Մեր պատերազմը մարմնի և արիւնի հետ չէ, այլ իշխանութիւններուն և պետութիւններուն հետ, այս խաւար աշխարհի տիրակալներուն և երկնքի տակ եղող չար ոգիներուն հետ:

ա. Քրիստոնեան պատրաստուած ըլլալու է պայքարելու ո՛չ թէ ազդեցութեան, տեսութեան կամ փիլիսոփայութեան մը դէմ, այլ իրական ու գոյութիւն ունեցող Սատանայի մը, Աշխարհը տիրակալող դեւերու և երկնքի տակ եղող չար ոգիներո՛ւ դէմ: Ուստի հաւատացեալ մը պա՛րտ է գիտնալ Սուրբ Աւետարանը և Յիսուսի բարոզած "Աստուծոյ Թագաւորութեան" ի՞նչ ըլլալը և ոչ միայն ծիսական արարողութիւնները:

բ. Յիսուսի հաւատալ կոյր հաւա՛տք մը ըլլալու չէ՛, այլ՝ Յիսուս կ՛ըսէ, կեղծ Օրէնքի ուսուցիչներուն.

«Դուք որ կը պահէք գիտութեան դրան բանալին, դուք չէք մտներ և կ՛արգիլէք անոնց որ կ՛ուզեն մտնել»--Ղուկ. ԺԱ.52:

գ. Յիսուսի հաւատացող և Զայն սիրող աշակերտը գիտնալու է, որ կայ ու կը մնայ գիտութիւն մը, որ այս աշխարհի բոլոր գիտութիւնները կը գերազանցէ ու կը կոչուի "Աստուածային Յայտնութիւն"--Մատթ. ԺԱ.27:

դ. Վերոյիշեալ աստուածատուր յայտնութիւնը կը տրուի Յիսուսը սիրողներուն, ո՛չ միայն աստուածաշունչ կարդացողներուն: Յիսուս, Պետրոս աշակերտին չհարցուց թէ ան Հին Կտակարանը կը սիրէր կամ կը կարդար, այլ՝ Յիսուս հարցուց Պետրոսին.

«Պետրոս, Յովնանի որդի, Զի՛ս կը սիրէ՞ս»:

Մայիս 30, 2001
Թորոնթօ

ՄԱՐԴԻԿ՝ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՏԱՃԱՐ

Ի՞նչ կը նշանակէ կամ կը խորհրդանշէ տաճար բառը: Տաճար, ընդհանրապէս մտքով յղացուած ու ձեռքով կառուցուած կառոյց մըն էր, որ կը ներկայացնէ ճարտարապետական արուեստ, զգայնութեան հմայք և Աստուծոյ Ներկայութիւնը: Պաշտամունքի տաճարները պատմութեան սկիզբէն ի վեր, ունեցած են իրենց կախարդիչ ազդեցութիւնը մարդկային հոգիին վրայ, որովհետեւ անոնք կը ներկայացնեն և մատնացոյց կ՛ընեն Գերբնականի գաղափարը, ներկայութիւնը և միջամտութիւնը մարդոց ապրումին վրայ:

Հողաշէն ու եւայածին մարդ արարածը միշտ հաւատացած է իրմէ բարձր ու գերիվեր Զօրութեան, արդարութեան և օրէնքի գոյացութեան ու զայն բնորոշած է Աստուա՛ծ անունով: Մենք՝ քրիստոնեայ հաւատացեալներ, հեթանոս աստուածները կ՛անուանենք չ՛աստուածներ մակդիրով: Քրիստոնէական այսպիսի դատո՛ւմ մը կ՛ապացուցնէ, թէ որքան թերի է մեր սէրը այն սէրէն, որ ճշմարիտ Հայր Աստուած արտայայտեց Յիսուս Որդիին շրթներովը երբ Յիսուս ըսաւ.

«Հա՛յր թո՛ղ դոցա, զի ոչ գիտեն զինչ գործեն»:

Աշխարհի վրայ ուր որ շինուած են պաշտամունքային բարձրարուեստ կառոյցներ, անոնք հիմնուած են կաւէ, քարէ, կամ մարմարէ կրանիտէ կամ գունաւոր ալապաստրէ: Վերոյիշեալ բոլոր հիմնանիւթերը կը ներկայացնեն նոյն մարդակառոյց կա՛ւն ու փոշին:

Արուեստն ու գիտութիւնը, թանգարանն ու մատենադարանը կեանքի վերստացման օճախ, ուժի, արժանապատուութեան և վերուսուցման աղբիւրներ են որոնք մահէն դէպի կեանք երկարող յաղթագնած ճանապարհներ են և կը կոչուին տաճար: Այն բոլոր վայրերը և սրբատեղիները, որոնք խորին յարգանք և երկիւղածութիւն կը ներշնչեն մարդ արարածին, կը կոչուին տաճար: Որովհետեւ ազատ է երեւակայութիւնն ու անկաշկանդ ինքնակամ զգացողութիւնը, մարդ արարած՝ իր երեւակայաստեղծ մտածումով հիմնած է ճարտարապետական կառոյցներ որպէսզի Աստուած գայ, սրբացնէ ու բնակի անոնց մէջ:

Սակայն տիեզերքի ամենակատարեալ և աստուածահիրաշ յօրինուածքը՝ մարդը ի՛նքն է: Ուստի Արարիչ Աստուած կը նախընտրէ մարդարարածը տաճարին մէջ բնակիլ փոխանակ Մովսէս մարգարէի խորանին կամ Սողոմոն թագաւորի տաճարին մէջ: Նազովրեցի Յիսուս բացայայտեց Սամարուհիի մը աստուածաբնակութեան վայրը, ըսելով.

«Ո՛վ կին, հաւատա՛ ինծի, թէ ժամանակը կու գայ,՝ երբ ո՛չ այս լերան վրայ ու ո՛չ ալ Երուսաղէմի մէջ պիտի պաշտեն Հայրը:...Բայց ժամանակը կու գայ և արդէն իսկ եկած է, երբ ճշմարիտ երկրպագուները հոգիով և ճշմարտութեամբ պիտի պաշտեն Հայրը , որովհետեւ Հայրն ալ կ՛ուզէ որ իր երկրպագուները այդպիսին ըլլան: Հոգի է Աստուած, և անոր երկրպագուները պէտք է հոգիով և ճշմարտութեամբ պաշտեն»: Յով. Դ.23-26:

Երկնաւորն ու Անժամանցելին կը փափաքի գալ և բնակութիւն հաստատել այն ստեղծագործութեան մէջ, որ Իրեն ամենասիրելին է:

Անջրպետի գեղեցկագոյն ստեղծութիւնը՝ դո՛ւն և ե՛ս, ենք:

Անհուն դարերէ ի վեր ծրագրուած ու մտայղացուած, անժամանակ յաւերժութեան մէջ երկրագունտին վրայ գործադրուած և աստուածային կերպարին և նմանութեան հասնելու կարողութեամբ օժտուած է մարդ արարածը: Աստուծոյ առաքելաշունչ գրիչը կը գրէ.

«Ահաւասիկ ես դրան առջեւ եմ ու կը բախեմ. եթէ մէկը իմ ձայնս լսէ և բանայ դուռը՝ ներս պիտի մտնեմ և անոր հետ պիտի ընթրեմ ան ալ՝ ինծի հետ»--Յայտ. Գ.20:

Թէ՛ մարդկային ճարտարապետական տաճարները և թէ աստուածակերտ մարդ-տաճարները հողաշէն են: Ինչպէս մարդ՝ իր մարմարէ և ալապաստրէ կառուցած տաճարին հիացումով ու սիրո՛վ կը մօտենայ, ու կը տենչայ գերմարդկային ներկայութիւն ու շունչ տալ, նոյնպէս Աստուած ալ Իր ստեղծած մարդ-տաճարին կ՛ուզէ տալ սրբութիւն և շնորհալիութիւն մինչեւ որ մարդ արարածը դառնայ աստուածանման:

Անշուշտ դժուար է ըմբռնել, չըսելու համար անկարելի, երբ պատմութեան էջերը կը տողանցեն մատնացոյց ընելով իրենց գազանային ոճիրները ուր մարդիկ յօշոտած են իրենց նմանները ու գերի վարած իրենց եղբայրները: Միթէ կարելի՞ է սոյն անասնակենցաղ և կաւեղէն բնութեան տէր եղեռնագործներ ունենան դոյզն կարելիութիւնը վերելքի մը դէպի սրբութիւն և աստուածութիւն:

Այո, կը խոստովանիմ դժուարութիւններն ու արգելքները, որոնք կը մտատանջեն մարդկային տրամաբանութիւնը, թէ ինչպէ՞ս վայրենաբարոյ և մեղքերէ բայբայուած ու անասնակենցաղ մարդ արարածը կրնայ կերպարանափոխուիլ ու դառնալ նման «Յիսուս Որդիին»:

Աւետարաններուն մէջ երբ Գաբրիէլ հրեշտակ Աստուծմէ ղրկուեցաւ սուրբ կոյս Մարիամին աւետելու համար Յիսուսի կուսական Ս. Ծնունդը, շնորհընկալ Մարիամին և հրեշտակին միջեւ տեղի ունեցաւ ընդարձակ և մտերմիկ խօսակցութիւնը, որու ընթացքին Գաբրիէլ հրեշտակը վըստահեցաւ Մարիամին՝ Աստուծոյ յատկանիշներէն մին.

«Վասնզի Աստուծոյ համար անկարելի բան չկայ»--Ղուկ. Ա. 37:

Ինչո՞ւ չկայ: Որովհետեւ Աստուծոյ զօրութիւնն ու իմաստութիւնը դժուարութիւն չի ճանչնար: Աստուծոյ առջեւ անկարելութիւն կարծուած եղելութիւնը, հարցը կամ դէպքը պարզապէս կ՛անյայտանայ, չգոյ կը դառնայ: Այն յաւերժական «Է»ն, որ անգոյութենէ գոյ կանչած է տիեզերքը, որ զօրութիւն ունի տալու զգայնութիւն, բանականութիւն, միտք և աղօթելու խոյանք կաւակերտ մարդ արարածին, միթէ անհաւատալի՞ է որ չկարենայ տալ աստուածանմանութիւն նաեւ. այս հրաշագեղ մարդ արարածին: Այսպիսի ցնծագին և ուրախալիր բարի լուրի մը համար առաքեցաւ Բանն Աստուծոյն աւետելու համայն մարդկութեան, թէ Հայր Աստուած կ՛ուզէ բերել Իր միջամտութիւնը մարդկային կեանքէն ներս: Մարդ արարածը ունի կարելիութիւնը դառնալու Աստուծոյ տաճարն ու բնակարանը Սուրբ Հոգւոյն:

Լուսահանդերձ Յիսուս Քրիստոսի բարոզները և պատգամները՝ այբենարանն են, վերելքի ճամբա՛ն դէպի աստուածային կերպարանափոխում: Մեր Տէրը Իր Մարմնի օրերուն երբ կը շրջէր Հրէաստանի ու Գալիլիոյ դաշտերը, իրիկուն մը Իր շուրջը հաւաքելով աշակերտները բացայայտեց խորհուրդ մը, որուն բացատրութիւնը միայն փորձառու-

թեամբ հասկնալի է ու ոչ բացատրութեամբ: Ան ըսաւ Իր աշակերտներուն.

«Չե՞ս հաւատար որ ես Հօր մէջ եմ, և Հայրը՝ իմ մէջս: Այս խօսքերը որ ձեզի կ՛ըսեմ՝ ես ինձմէ չեմ ըսեր, այլ Հայրը որ կը բնակի իմ մէջս, ա՛ն կը կատարէ գործերը: Հաւատացէ՛ք ինծի, որ ես Հօր մէջ եմ, և Հայրը՝ իմ մէջս. եթէ ոչ խօսքերուս համար՝ գոնէ կատարած գործերուս համար հաւատացէք»--Յով. ԺԴ. 10-11

Ահաւասիկ նմոյշ մը թէ ինչպէս Աստուած Իր անճառելի մեծութեամբ և անբովանդակելի բնութեամբ կրնայ բնակիլ Մարդացեալ և Մարմնացեալ էակի մը մէջ: Պատճա՞ռը:

Որովհետեւ Աստուած Իր անբննելի իսկութեամբ, է՛ նաեւ տիեզերական Սէր և անսպառ Բարութիւն: Աստուած, ստեղծագործութեան ընթացքին երբ կը յօրինէր մարդ էակը, անոր պարգեւեց նաեւ ներաշխարհ մը, խորհրդածող միտք մը, որ կրնանք կոչել "մանրաշխարհ":

Որպէսզի մարդ արարած՝ իր ստեղծագործութեան գլուխ գործոցը դառնայ և ըլլայ Իրեն հաղորդակից և մասնակից իր ներաշխարհով ու ներատեսութեամբ: Գիտնականներ իրենց պեղումներու ընթացքին երբեմն կը հանդիպին քաղաքներու բլատակներուն, որոնք ամբողջութեամբ ամայացած են ու բազմաթիւ բնակարաններու, որոնք բոլորովին անբնակ են: Ի՞նչ ցաւալի երեւոյթ է տեսնել քաղաքներ և աւաններ որ ամայացած ու անմարդաբնակ դարձած են. ուր ո՛չ կեանք կայ, ո՛չ ձայն և ոչ ալ շարժում:

Մարդ արարածը իր յօրինած և կառուցած որեւէ շինութեան մէջ կ՛ուզէ տեսնել շարժում, կ՛ուզէ գտնել կեանք և զգալ իմաստ ու հաղորդըւիլ իր ձեռնաշխատութեան հետ: Ան կ՛ուզէ հոգեկա՛ն մասնակցութիւն մը, ներշնչումի հաղորդութիւն մը և հոգեխառնում մը ունենալ իր յօրինածին հետ: Ներշնչումի և հոգեկան այս արտայայտութեան մարմնացումը կը կոչենք գեղարուեստ, ըլլայ այդ երաժշտութեան մէջ, գեղանկարչութեան կամ բանդակագործութեան մէջ: Այսպիսի հոգեկան մասնակցութիւնն է, որ մարդս վարձայատոյց կ՛ընէ և իր աշխատանքը և տաղտուկը կը մոռցնէ: Պարապութիւն, դատարկութիւն և անիմաստ ապրում՝ մահ է ու գերեզման: Ինչո՞ւ համար կը կարծուի թէ մարդիկ անձնասպան կ՛ըլլան: Անոնք վերջ կու տան իրենց կեանքին, որովհետեւ իրենց ներաշխարհը դատարկացած և ամայացած է, անշարժ և անձայն:

Անոնք չունին ոգեկան և աստուածային բնակիչ: Ինչո՞ւ համար մարդիկ ագահ են, դրամապաշտ և ընչաքաղց: Ինչո՞ւ համար բազմաթիւ անձեր իրենց բոլոր կեանքը հարստութիւն դիզելով կ՛անցնեն և մահուան անկողինին մէջ իրենք զիրենք թշուառ ու դժբախտ կը զգան, հակառակ իրենց ամբարած հարստութեան: Որովհետեւ այդ հարստութեան և պատրանքին մէջ անոնք կը տեսնեն միայն ամայութիւն և պարապութիւն, ուր ո՛չ սէր կայ ու ո՛չ նուագ, ուր բոլոր նայուածքները սառած են ու ժպիտները քարացած:

Մարդ երբ տուն մը շինէ, կ՛ուզէ այդ տան մէջ բնակիլ, կը փափաքի այդ բնակարանը զարդարել և կահաւորել: Կ՛ուզէ այդ բնակարանին մէջ զաւակներ ունենալ և օճախի վերածել այդ տունը ու ո՛չ ցուցափեղկի մը: Ան կ՛ուզէ հոն կեանք ու խայտա՛նք տեսնել: Նոյնն է

նաեւ աստուածաշէն մարդ-տաճարը: Աստուած մարդը անասնական դասակարգին հաւասար չկարգեց, այլ աւելի բարձր՝ ասուն և խորհո՛ղ ըրաւ զայն: Նոյնիսկ ուզեց որ մարդ ըլլայ Իրե՛ն նման: Յիսուս՝ Որդին Աստուծոյ, շատ իմաստալից և հասկնալի կերպով ըսած է.

«Եթէ մէկը զիս կը սիրէ, իմ խօսքս պիտի պահէ, ու իմ Հայրս զայն պիտի սիրէ, և անոր պիտի գանք ու անոր քով օթեւան պիտի ընենք»:

Ի՞նչ պարծանք ու պատիւ որ մեր Արարիչը կը հաճի բնակիլ մե՛ր մէջ: Օթեւան կը հաստատէ մե՛ր ներաշխարհին մէջ: Պիտի կահաւորէ և լուսաւորէ մեր միտքը, մեր հասկացողութիւնը ու պիտի վանէ մեր սուտ նախապաշարումները: Ատելութեան և թշնամութեան փոխարէն մեզի պիտի շնորհէ սէր ու անձնուրացութիւն և ինքնախնդրութեան փոխարէն մեզի պիտի սորվեցնէ ներել ու մոռնալ:

Կ՛ուզե՞ս փոխակերպել կեանքդ: Կ՛ուզե՞ս նոր էջ մը դարձնել կեանքիդ մէջ: Կ՛ուզե՞ս նոր սկզբնաւորութիւն մը տալ կեանքիդ ուղեւորութեան: Կ՛ուզե՞ս իմաստ մը տալ կեանքիդ: Կ՛ուզե՞ս բեղմնաւորել կեանքդ և դառնալ ստեղծագործ: Կ՛ուզե՞ս խոզերու երամը ձգելով դառնալ սրբակենցաղ: Յոգնած ու շփոթա՞ծ ես խարխափելով ու փընտռելով բեզմէ զօրաւոր և բեզմէ գերիվեր Զօրութիւն մը, որ ըլլայ բեզի օգնական: Ահա Յիսուս Քրիստոս դուռը կայներ է, կը բախէ ու կ՛ըսէ.

«Եթէ մէկը իմ ձայնս լսէ ու դուռը բանայ, անոր քով պիտի մտնեմ և անոր հետ ընթրիք պիտի ընեմ»: --Յայտ. Գ.20:

Ահա աստուածային զանգը և առիթը առանձնաշնորհի, որ կը բաշխուի համայն մարդկութեան ամոքելու համար անոր ցաւը, վերահաստատելու անոր կեանքը, լուսազարդելու անոր խաւարը, լեցնելու անոր պարապութիւնը և տալու իմաստը անոր կեանքին և ապրումին:

Աստուած բոնի չմտներ անձի մը ներաշխարհը, այլ կ՛ուզէ հրաւիրուիլ. դուռը կը զարնէ, բանալին ներսէն է. ենթակայի՛ն կամքէն կախում ունի Յիսուսի մուտքը դէպի մարդկային գիտակցութեան տաճարը: Մարդ էակը, ի՛նք անձնատուր պիտի ըլլայ Յիսուսին: Մարդ ի՛նք պիտի փոխանակէ իր խաւարը Յիսուս Քրիստոսի Լոյսին: Միայն Յիսուս-Լոյսին մէջ ան պիտի տեսնէ իր մեղքերը և իր պատրանքը:

Յիսուս որպէս անպակաս ողորմութիւն և յաւիտենական Արջալոյս պիտի շնորհէ սրբագործուած հասկացողութիւն և ներում անոր մեղաց:

Այսպէսով մարդ-տաճարը պիտի դառնայ նոր ստեղծուած մը, վերստին ծնած ու վերաշինուած աղօթատուն, ուր շարականներ միանալով անուշաբոյր խունկին, զայն պիտի միացնեն իր աղօթակից եղբայրներուն և քոյրերուն: Թէպէտ անոնք ըլլան ննջեցեալ կամ կենդանի, սակայն պիտի երգեն երգն յաղթութեան յօրինուած Ս.Ներսէս Շնորհալիի հոգեշունչ բառերով ու թրծուած անոր արտասուաբեր աչքերով:

Մեր յաղթական վերածնունդը պիտի կերտէ մեզ միացեալ տաճարի, մէկ եկեղեցի ու մէկ հաւատք: Սիրոյ այս հալոցին մէջ իւրաքանչիւր Հայ-Քրիստոնեան պիտի գայ թէ՛ ինքնաճանաչումի և թէ՛ Աստուածճանաչումի:

Փետրուար 6, 1987
Թորոնթօ

ՈՐՈՆԵԼ ՃԱՍՏՈՒԱԾ ԲՈԼՈՐ ՍԽԱԼ ՎԱՅՐԵՐՈՒ ՄԷՋ

Մարդկային որոնումը երբ բնապաշտական կրօնի վերածուի ան կը շեղի իր պրպտումի ճշմարիտ ուղիէն: Նախընտրելի է ճշմարտութիւնը որոնել, բան թէ կրօնական վիճաբանութեան մէջ յաղթանակել:

Մտածող, զգացող և որոնող հոգին կը հարցնէ. "Ինչո՞ւ կ՛ապրիմ, ո՞ւր կ՛երթամ, ի՞նչ է կեանքի էութիւնն ու նպատա կը":

Արուեստն ու գիտութիւնը պատասխան չունին:

Ամենազօրաւոր ձայնը՝ մանկան մը լալո՛ւ ձայնն է, երբ ան իր մայրը կը փնտռէ: Մենք զԱստուած ո՛ւր կը փնտռենք, ի՛նչ միջոցներու կը դիմենք, երկրպագական աղօթքո՞վ, թէ գիտական փաստարկութեան մէջ կ՛որոնենք: Մարդու յոգնած մարմինը կազդոյր կը փնտռէ, իսկ հոգին՝ լոյս և խաղաղութիւն: Հաւատացեալ մը փնտռելու է զԱստուած սրբութեան և անկեղծ անձնամատոյց նուիրումի մէջ, բան թէ իր գիտակա՛ն փաստացի փորձարկութիւններուն մէջ:

Աստուած որոնելու ու զԱյն գտնելու միակ ճամբան՝ անձնանուէր հաւատա՛լն է, ինչպէս առաքեալը կը զանգէ, ըսելով.
«Ան որ կը մօտենայ Աստուծոյ պարտի հաւատալ թէ Աստուած կայ և վարձահատոյց կ՛ըլլայ անոնց՝ որոնք կը փնտռեն զինք»--Եբր. ԺԱ. 6:

Անկեղծ հետազօտութիւն մը կը սկսի խաւարի և շփոթութեան մէջ սակայն կը վերջանայ լոյսի և հասկացողութեամբ: Կրօնահաւատ որոնողի մը համար, ճշմարտութենէ աւելի բարձր բան չկայ: Արուեստի բոլոր մասնաճիւղերուն մէջ, մարդ բացարձակ գեղեցիկը կը հետապնդէ, անոր կը մօտենայ, բայց անոր ամբողջութեան չի հասնիր, նոյնպէս որոնող միտքը կը ջանայ ճանչնալ զԱստուած, բայց իր հողայնութիւնը կը խոստովանի ըսելով.

«Այժմ մեր գիտցածը անկատար է և մեր մարգարէութիւնն ալ մասնակի: Բայց երբ կատարեալը գայ այս անկատարութիւնը վերջ պիտի գտնէ:-Ա.Կորնթ.ԺԳ.9:

«Հիմա կը տեսնենք աղօտ՝ ինչպէս հայելիին մէջ. բայց երբ ամէն բանի կատարումը գայ՝ զայն պիտի տեսնենք դէմ առ դէմ:»--12:

Մարդիկ ինչո՞ւ սխալ տեղեր կ՛որոնեն զԱստուած: Որովհետեւ Արեւմտեան քաղաքակրթութեան մէջ մարդ կտրուած է անցեալի իր կրօնազգաց ակունքներէն ու կ՛ապրի մեքենականացած կեանքի հեւքը, հետապնդելով նիւթականը, այժմէականը և հեշտասէրը: Արեւմուտքի սոյն հետապնդումը կամ իրագործումը մահ և աւեր պիտի պատճառէ մարդկութեան:

20-րդ դարը հակադրուելով Միջնադարի ըմբռնումներու, բննադատական ոգի ցոյց տուաւ կրօնի նկատմամբ: Բնապաշտ գիտութեան շրջադարձը զԱստուած դուրս վանեց և Անոր փոխարէն գորով մարդը գահակալեց: Այսօր "գիտնական"ներ կը գահակալեն կրօնական հաւատքի աթոռին վրայ ու կը ստեղծեն հասարականութիւն մը առանց եկեղեցիի, բարոյականութիւն մը առանց կրօնքի և մարդը՝ առանց Աստուծոյ:

Կրօնքի բննադատութիւնը «Աթէիզմ»ով--տեղի ունեցաւ 19-րդ դարուն: Ըստ Ախ Զոմտըռի 1857 թ., «Կրօնքը հակամարդկային է, որովհետեւ հակագիտական է»: Ըստ Քառլ Մարբսի 1883, «Կրօնքը թուլացնող

մի թմրադեղ է»: Անաստուած, չուարած և անտարբեր տեսութիւնները անհերքելիօրէն ունեցան իրենց վնասակար ազդեցութիւնը եկեղեցիներու և հաւատացեալներու բարոյականութեան վրայ: Անաստուած, չուարած և ինքնաստուածութեան ճգտող 19-20-րդ դարուն իմաստակներ երգեցին ու տաղեցին, թէ միակ իրականութիւնը այս կեանքին մէջ խառնաշփոթութիւն է և միակ տիրակալողը անտարբերութիւնն է... :

Ռիչարտ Ռուպինշթայն եզրակացուց թէ մարդ առանճինն է աշխարհի վրայ և միայն կրնայ վստահիլ իր անճին և կարողութիւններուն վրայ: Ան ըսաւ. «Այսուհետեւ մարդ ապրելու է անյոյսօրէն»:

Իսկ մահը յաղթահարող անպարտելի Քրիստոս ըսաւ.

«Ահաւասիկ ես ձեզի հետ եմ բոլոր օրերը՝ մինչեւ աշխարհի վախճանը»:

Հակակրօն և աստուածամերժ յեղափոխականներ, քրիստոնէական կրօնին դէմ մղուած պայքարին մէջ, առժամեայ յաջողութիւններ ունեցան, բայց երբեք չկարողացան ժողովուրդներու մէջէն արմատախիլ ընել կրօնի զգացումը և հաւատքի տենչանքը... :

Աստուծոյ բացակայութիւնը, ամբարտաւան անհաւատներու խաւարած ներաշխարհին մէջ, ստեղծած է դատարկութիւն: Անոնք չեն գիտեր, եթէ Աստուած մը կայ, թէ չկայ, այդ "գիտնականներուն" փափաքն է, որ իրե՛նք ըլլան աստուածներ որովհետեւ իրենք զիրենք բանաստեղծ կը յայտարարեն: Առանց հաւատքի՝ կեանքը դատարկութիւն է, յուսահատութիւն և անճնասպանութիւն:

Ժան Փօլ Սարթր ընդհանրացուց Կեանքի դատարկութեան տեսութիւնը: Ան տեսաբանեց ու քարոզեց վերջնական ոչնչութիւնը կեանքին, ցոյց տալով կեանքի անիմաստ պատճառը:

Այժմ ազգերը և ժողովուրդները հարուստ են և հետզհետէ աւելի կը հարստանան ստացուածքով, դրամով և շուայտութեամբ, բայց կողոպտուած ու դատարկուած են հոգեպէս, վարքով, կենցաղով ու սուրբ ապրումով: Առանց Գերակայի (Աստուծոյ) կեանքը մեռելութիւն, անլոյս լապտեր, անիմաստ դատարկութիւն կը դառնայ:

Անաստուածութեան վերոյիշեալ ջատաբովները նման են երկու հազար տարի առաջուան իմաստասէր Յոյներուն, որոնց վաղանցիկ յաւակնութիւնը Պօղոս առաքեալ կը պատկերէ, ըսելով.

«Հրեաները նշան կը հայցեն, իսկ Յոյներ իմաստութիւն կը փնտռեն, մենք խաչուած Քրիստոսը կը քարոզենք, որ գայթակղութիւն է Հրեաներուն և յիմարութիւն հեթանոսներուն համար»--Ա. Կորն.Ա. 22:

Հեթանոսները, Յոյները և Հրեաները չկրցան տեսնել զԱստուած, որովհետեւ սխա՛լ տեղ, բնութեան տարրի՛ն մէջ որոնեցին Գերագոյն Արարիչը: Աստուածամերժ գիտնականներ աւելի փաստ և բացատրութիւն կը փնտռեն կամ կը հետապնդեն, քան թէ յայտնութիւն, ապացոյց և վկայութիւն: Մինչ «Աստուած Հոգի է և Անոր երկրպագողները պէտք է հոգիով և ճշմարտութեամբ երկրպագութիւն ընեն»: Քրիստոնեան գոհացուցիչ կերպով համոզուած է թէ կայ ապացոյց և վկայութիւն Աստուծոյ գոյութեան, սակայն սոյն հարցումին էութեան ու գոյացութեան համար գիտակա՛ն փաստ մը չի կրնար գոյութիւն ունենալ. որովհետեւ. Աստուած գիտական փաստարկութենէ գերազանց է:

Գիտնականներ իբր թէ ձեռք ձգած են տասներեք հազար տարի առաջ, Հրատէն զատուած և չորսուկէս միլիառ տարի հնութիւն ունեցող

երկնաբար մը, գետնախնձորի... մեծութեամբ, որ կը կարծուի պարունակէ բրածոյ մանրաձձիներ...: Այս մշուշապատ, անստուգելի, ենթադրութիւններու վրայ հիմնուած տեղեկութիւնն է որ աշխարհի գիտունները իրար անցուցած է: Ի՞նչ շահ կայ Հրատի վրայ կեանք գտնելու մէջ: Ըստ "գիտարար"ներուն, ատիկա պիտի փաստէ թէ ան (կեանք)ը կրնայ որեւէ տեղ ինքնիրեն ծագում առնել: Գիտնականներուն նպատակը Աստուծոյ միջամտութիւնը աւելորդ սեպել է, թէ Ան գոյութիւն չունի... :

Աստուածամերժ "գիտուններուն" փնտրտուքը ո՛չ թէ Աստուած գտնալ է, այլ գտնա՛լ պահարան մը որուն մէջ փակե՛լ կ՛ուզեն Անպարունակելին: Իրենք զիրենք գիտնական կոչող տիտղոսակիրներ ի՞նչ փաստ ունին, առաջին, թէ այդ բարի կտորը չորսուկէս միլիառ տարի հնութիւն ունի: Երկրորդ, ի՞նչպէս կրնան փաստել թէ այդ բարը Հրատէն անջատուած երկնաբար մըն է ու ոչ ուրիշ տեղէ: Քանի՞ գիտնականներ պատրաստ են նահատակուիլ իրենց վկայութեան համար թէ ճշմարիտը, իրաւը և ստոյգը կը փաստեն: Մինչ սուրբ առաքեալները չարչարուեցան, նախատուեցան, հալածուեցան ու ի վերջոյ նահատակուեցան իրենց աներկբայելի՛ և փաստացի վկայութեան համար:

Անաստուածութիւն կոչուածը, բօղարկուած ինքնաստուածացում է կարգ մը կեղծ և փառասէր յաւակնոտներու համար: Աստուած կ՛երեւի ընդհանրապէս տառապեա՛լ որոնողներուն, որովհետեւ Ան տառապո՛ղ Աստուած մըն է: Խաչելութեա՛մբ, Յիսուս գծեց Հօր Աստուծոյ սէրը Գողգոթային վրայ: Մարդիկ ցաւէն, տառապանաբէն խոյս կու տան, Խաչէն կը փախչին, ու հաճոյքի և երջանկութեան ետեւէն կը վազեն և կ՛ուզեն գտնել զԱստուած որպէս կեանքի զարդարա՛նք մը ըլլար Ան:

Աստուած տեսնելու ճանապարհը՝ Ս.Խաչի՛ն ճանապարհն է, Քրիստոսի Ոտնահետքերո՛ւն Ճամբան է: Անձնուիրութեա՛ն, ծառայութեան, անձնուրացութեան ուխտագնացութեա՛ն հոգեցուցիչ որոնումին մէջ կը յայտնուի Աստուած: Ցաւի և տառապանքի երկունքի՛ն մէջէն կը ծնի նոր կեանքը: Հայ հանճարը, ծաղկած և փայլած է յաճախ, կեանքի ծանր հարուածներուն տակ...: Վիշտը, տառապանքը, կեանքի դաժան պայմանները, կարծէք, հայ արժէքները երեւան բերելու, հայ տաղանդը ծաղկեցնելու և ուռճացնելու ծառայող, ու մանաւանդ ազգային ջիղը պրկուած պահելու՝ զօրաւոր ազդակներ եղած են:

Մի միայն իրիկնամութին (տառապանքի և ցաւի մէջ) բալողներուն կ՛երեւի լուսազարդուած և գեղեցկատեսիլ աստղակամար երկինքը:

Քրիստոսի մեղանուշ Ձայը «Եկէք Ինծի»ն է, որ կը հնչէ մեղմ ու բաղցր Այդ ձայնը հաղորդական և գրաւիչ ուժ մը ունի, նորոգելու մեղաւորներուն տառապալից կեանքը և սփոփելու համար տանջուած սիրտերը: Մահը յաղթահարող ու յաւիտենական կեանքի դուռը մեզի համար բացող Յիսուս Քրիստոս բազկատարած ու արցունքախոս աչքերով կ՛ըսէ «Ինչո՞ւ կու լաս, ո՞վ կը փնտռես», ու դառնալով բեզի և ինծի կ՛աղաչէ ու կ՛ըսէ

> Թովմաս «Բե՛ր բու մատներդ և դի՛ր այստեղ ու տե՛ս Իմ Ձեռքերս. և բե՛ր բու ձեռքդ ու մխրճէ՛ իմ կողիս մէջ»:
> Անհաւատ մի՛ ըլլար, այլ՝ Հաւատացեալ

Յունուար 23,
1997 Թորոնթօ

ՈՐՈ՞ՆՔ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՈՒՆԻՆ ՔԱՐՈԶԵԼՈՒ

Մատթ.ԺԱ.4

Քարոզել, թէ՛ մարգարէանալ և թէ՛ վկայութիւն տալ է:

Մարգարէանալու համար, բարոզիչը պատգամ ստանալու է Աստուծմէ: Ենթական, սոյն պատգամը պարտաւոր է պահել իր հարազատութեան մէջ, ու որեւէ կերպով աղօտելու չէ զայն իր նախապաշարումներով: Հին Կտակարանի կարգ մը մարգարէներ, աստուածային պատգամին մէջ խառնած են նաեւ իրենց ազգայնամոլ զգացումները, կամ ընտանեկան ապրումները:

Օրինակ՝

1. Իսրայէլի ժողովուրդը տեսնելով որ Մովսէս ուշացաւ և կարծելով որ ան մեռաւ, կը խնդրեն անոր եղբօրմէ Ահարոնէն, որ իրենց կուռքէ աստուածներ շինէ որպէսզի գիրենք խոստացեալ երկիրը տանին:

Ահարոն, ժողովուրդին ոսկի զարդարանքները կը հաւաքէ ու զանոնք կը ձուլէ ոսկի հորթի և ժողովուրդը կը սկսի պաշտել Ահարոնին շինած կուռքը: Մովսէս երբ կ՛իջնէ լեռնէն ու կը տեսնէ ժողովուրդին հեշտամոլ կռապաշտութիւնը, կը հրամայէ բոլոր Ղեւտացիներուն որպէսզի իրենց սուրերը բաշեն և սպաննեն բոլոր անոնք որոնք պաշտեցին կուռքերը:--ելից ԼԲ.2-6, 25-29:

Մովսէս որպէս արդար մարգարէ, ինչո՞ւ չի սպաններ նաեւ իր Ահարոն եղբայրը որ ձուլած էր ոսկի հորթը ու զայն կը կարգէ Իսրայէլի ժողովուրդին առաջին քահանայապետը:

2. Սամուէլ մարգարէն, որ անձնապէս խօսած ըլլալ կը կարծուի Աստուծոյ հետ,կ՛ըսէ Սաուղ թագաւորին.«Զօրաց Տէրը այսպէս կ՛ըսէ... գնա՛ ու Ամաղէկը զարկ, և անոր բոլոր ունեցածը նզովուածի պէս բնաջինջ ըրէ, ու անոր չխնայես. և այր մարդէն մինչեւ կին ու տղայէն մինչեւ կաթնակերը, արջառէն մինչեւ ոչխարը և ուղտէն մինչեւ էշը մեռցնես»--Ա. Թագ. ԺԵ.2-3:

Սրբազան Աւետարաններուն մէջ Յիսուս Քրիստոսի ներկայացուցած և նկարագրած Աստուած Ճշմարիտը, վերոյիշեալ մարգարէներուն Աստուածը չի ներկայացներ ինծի: Ես կրնամ տգէտ ըլլալ և անուս, սակայն Յիսուս Քրիստոսի սորվեցուցած Աստուածը սիրո՛յ Աստուածն է, որ կը ներէ՛ մարդկութեան մեղանչումները: Յիսուսի ներկայացուցած Աստուածը ո՛չ թէ սխալ գործող Ադամն ու Եւան կը վտարէ դրախտէն, այլ կը ղրկէ՛ Իր միածին Որդին աշխարհ, որպէսզի փնտռէ կորսուածը ու վերադարձնէ զայն փարախ՝ Եդէմ: Յիսուս, Աստուծոյ ղրկած Միածինը Իր արիւնաթաթախ խաչելութեան ընթմէջէն կը խնդրէ Հա՛յր Աստուծմէ ոչ թէ վրէժ ու նախճիր, այլ կ՛ըսէ.

«Հա՛յր, ներէ՛ ատոնց, որովհետեւ չեն գիտեր թէ ինչ կ՛ընեն»

Ահա ա՛յս է այն Աստուածը, զոր Յիսուս եկաւ աւետարանելու:

Այսպիսի սիրո՛ղ, ողորմած ու ներո՛ղ Աստուած մըն է զոր Յիսուս բարոզեց ու ջանաց մարդոց սորվեցնել: Այսպիսի՛ Արարիչ Աստուծոյ Թագաւորութիւնը աւետեց Յիսուս մարդաշխարհի կորսուած արարածներուն:

Յիսուս, օրինաւոր և արդարացի կերպով ըսաւ մարդ արարածին.

«Ամէն ինչ տրուեցաւ ինծի իմ Հօրմէս. և ոչ ոք կը ճանչնայ Որդին, եթէ ոչ՝ Հայրը. ու ոչ ոք կը ճանչնայ Հայրը, եթէ ոչ՝ Որդին, և ան՝ որուն ուզէ յայտնել Որդին»--Մատթ. ԺԱ.27:

Աշխարհի մէջ բազմազան են բարոզիչներ և Քրիստոնէութիւնը տարածողներ, ոմանք շահադիտական շարժառիթով, իսկ ուրիշներ անկեղծօրէն: Երբ Յիսուս պիտի վերադառնար Հօրը քով, հաւաքեց իր աշակերտները և պատուիրեց անոնց ըսելով.

«Ինծի տրուած է ամէն իշխանութիւն երկնքի մէջ և երկրի վրայ. ինչպէս Հայրը ղրկեց զիս, ես ալ ձեզ կը ղրկեմ: Գացէ՛ք ուրեմն, աշակերտ դարձուցէք բոլոր ազգերը, մկրտեցէ՛ք զանոնք Հօր և Որդիին և Սուրբ Հոգիին անունով: Սորվեցուցէ՛ք անոնց պահել այն ամէնը, ինչ որ պատուիրեցի ձեզի. և ահաւասիկ ես ձեզի հետ եմ բոլոր օրերը՝ մինչեւ աշխարհի վախճանը»-- Մատթ. ԻԸ.18-20:

Յիսուս Քրիստոս կը ղրկէ ա՛յն աշակերտները, որոնք տեսած են Ջինք Պայծառակերպութեան լերան վրայ: Որոնք ականատես վկաները եղած են Իր հրաշափառ Յարութեան: Աշակերտներուն համար Քրիստոս օդին մէջ սաւառնող գաղափար մը չէ՛ և ո՛չ ալ փիլիսոփայութիւն մը.

Յիսուս Քրիստոս, աշակերտներուն համար, այլեւս դարձած է դէպք, տեսութիւն և ոգեկա՛ն փորձառութիւն: Ներկայ հաւատացեալներու մտայնութեամբ, Քրիստոնէութիւնը ասպարէզ մը ըլլալ կը կարծուի և բարոզիչ ըլլալը ապահով և պատուարժան պաշտօն մը կը յարգեմ բացառութիւնները, որոնք շատ քիչ են:

Ի՞նչ է արդեօք հոգեկա՛ն անկիւնադարձ մը կերտող Յիսուս Քրիստոսի հայեցողութիւնը բարոզչութեան կոչումին նկատմամբ:

Մարդեղութեան փրկարար զօրութիւնը Յիսուս, տասներկու աշակերտները բարոզութեան ղրկելէ առաջ «իշխանութիւն տուաւ անոնց». Յիսուս Իր աշակերտները առանց ոգեկան զէնքի ու հաւատք-վահանի որեւէ ծառայութեան չի ղրկեց: Ան նոյնիսկ պատուիրեց աշակերտներուն թէ ի՛նչ պիտի բարոզեն: Ան պատուիրեց աշակերտներուն ըսելով.

«բարոզեցէ՛ք ու ըսէ՛ք Երկնքի **արքայութիւնը** մօտեցած է»:

Յիսուս Իր աշակերտներուն ոչ միայն բարոզելու իշխանութիւն տուաւ, այլ նաեւ բարոզելու նիւթն ալ, որ Երկնքի Արքայութիւնն է:

Հօրմէն Անբաժանելին՝ Յիսուս եկաւ աշխարհ, բարոզեց Աստուծոյ Արքայութիւնը, որ հրաւէ՛ր մըն էր անառակ մարդկութեան վերադառնալու հօրենական տուն: Մարդկութիւնը յոգնած էր փնտռելէ հանգստութիւն, և հոգւոյ խաղաղութիւն հեթանոս կռապաշտական հեշտութեան մէջ, այնպէս ինչպէս "Անառակ Որդին" երբ հեռացաւ իր հօր տունէն:

Յիսուս եկաւ կորսուածը փնտռելու և վերադարձնելու հայրական փարախը ուր մարդկութիւնը պիտի գտնէ սէր ու երջանկութիւն:

Քրիստոնեայ բարոզիչ մը, եթէ չունի վերոյիշեալ Աստուծոյ թագաւորութեան տեսիլը, ի՞նչ յոյս կրնայ ներշնչել շուարած, յոգնած և կորսուած մարդկութեան: Քրիստոնեայ բարոզիչը պարտաւո՛ր է ունենալ տեսիլ և ոգեկան փորձառութիւն որպէսզի իր վկայութիւնը

ընդունելի ըլլայ: Երբ անձ մը կանչուի վկայելու, պարտաւոր է իր տեսա՛ծը վկայելու ու ո՛չ իր կարծիքը: դապետութիւնը:

Վերի խօսքերը կրնան խիստ ըլլալ, սակայն բացարձակ իրողութիւններ են: Այս գրութեան հեղինակին նպատակը, սխալ մը ճշմարտութեան շպարով ներկայացնելու փափաքը չունի:

Անոնք որոնք մագլցած են Պայծառակերպութեան լեռը և իմացած Հօր Աստուծոյ ձայնը, անոնք որոնք հալածուած են ճշմարտութեան համար ու մասնակից եղած Յիսուս Փրկչին սիրո՛յ տառապանքին և անձնուրացութեամբ պատրաստ են ծառայել Յիսուսի, թող անո՛նք կամաւոր արձանագրուին ըլլալու քարոզիչներ ու քահանաներ երկնային կոչումին: Որովհետեւ

«Անձուկ է դուռը և նեղ՝ ճամբան, որ դէպի կեանք կը տանի, և սակաւաթիւ են անոնք, որ կը գտնեն զայն»

-----Մատթ. Է.14:

Յունիս 30, 2000